

Oponentský posudek na bakalářskou práci Adama Hanuse „Muzeum v Sušici a veřejnost (1880–1945)“

Bakalářská práce Adama Hanuse je již na prvním dojem mimořádná: s rozsahem 225 stran a 1087 poznámek se vymyká běžnému standardu prací tohoto typu. Na některých místech sice zřejmě mohla být přece jen stručnější a bez až přílišného hromadění sekundárních faktů (podrobný popis dějin jednotlivých muzeí či detailní líčení nacionálního jiskření ve sledovaném regionu), na druhou stranu nelze přehlížet, že jde o práci juvenilní, které obvykle na deskripci a kompilaci stojí. Autorovi se přitom kompilace stala jen pomocným přístupem a předpolím pro analýzu, která u bakalářských prací není běžná a díky které pronikl podstatně hlouběji do sledovaného problému.

Adam Hanus si vytyčil za cíl vyložit dějiny muzea v Sušici v období 1880–1945 a ze shromážděných faktů odvodit širší vývojové tendence. Muzeum tak pojal jako pomyslné zrcadlo vývoje občanské společnosti venkovského města druhé poloviny 19. a první poloviny 20. století (koncentrovaně hlavně kapitola 8). Jde o inovativní přístup, který dosud nebyl, alespoň pokud je mi známo, na příkladu muzea uplatněn. Autor přistoupil k řešení zaměřením své pozornosti na vybraná témata, jež se kryjí s jednotlivými kapitolami: vznik muzea, prostorová otázka muzea, muzejní sbírky a výstavy, životní osudy představitelů i řadových pracovníků muzea, interní fungování instituce, publikační činnost vedení muzea, struktura základny dárců a darů a muzeum na pozadí celkového dobového milieu.

V úvodu Adam Hanus stručně shrnuje použité metody a svou heuristickou základnu. První kapitola líčí prostorovou otázku muzea, kterou ilustruje na pozadí politického života venkovského maloměsta se všemi jeho tenzemi. Kapitola s biogramy představitelů muzea působí na první dojem vůči dalšímu textu poněkud neorganicky a nevyváženě (zvlášť rozsahem textu o jednotlivých osobách), ale autor dokazuje její účelnost sledováním společenského zasítování a socioprofesionálního založení vybraných jedinců, které zpětně formovalo směřování muzea. Jen tu poněkud absentuje shrnující konstatování, které nepochybně bylo možné (mimoregionální původ, nehistorické vzdělání, vlastenecké pohnutky atd.) a bylo by účelné pro formulování dalších tezí.

Velmi zajímavá je pátá kapitola, analyzující muzejní stanov y i jimi nastavenou podobu zakládaného ústavu, a následný projev zájmu ze strany veřejnosti prostřednictvím návštěvnosti. Filiace muzejních stanov je dosud neřešeným problémem i obecně. Na s. 163 a 211 autor uvádí, že vzor pro stanov y sušického muzea pocházel z Plzně, ovšem na jiném místě zdůrazňuje předobraz stanovami píseckými (s. 74). Že město skutečně žádalo Písek, je doložitelné v pramenech.¹ Tím je poněkud relativizována autorova teze, že využití stanov muzea z velkého města bylo pro maloměstské muzeum neúčelné. Byla by tady nutná komparace stanov plzeňských a píseckých, neboť písecké stanov y, jakkoli z těch plzeňských vycházely, mohly být již pro potřeby venkovského města upraveny.

Kapitola sedmá podstatně přispívá k poznání regionální historiografie Sušice a Sušicka, neboť analyzuje dílo jednotlivých představitelů muzea. Autor jen trochu podcenil publikační činnost Antonína Friedla, v jeho tvorbě narazíme i na materiálově zajímavé příspěvky věnované Zlaté stezce či zejména rozhledně na Svatoboru, a zcela přehlédl dílo Luboše Turka.

Za nejpodstatnější část bakalářské práce považuji Hanusovu analýzu dárců (kapitola 7). Exemplárně ukazuje, jakým způsobem byla kulturní instituce pojímána, vnímána a přivlastňována místním obyvatelstvem a že na jeho konstituování mělo vliv společenské zasítování jeho čelných představitelů, úroveň kulturního povědomí (minimální účast proletariátu a genderově podmíněná vzestupná křivka žen-dárkyň, svědčící o rostoucím intelektuálním zázemí – v dané situaci se nabízí otázka, jak tyto obě skupiny defilovaly v řadách návštěvníků muzea) a nacionální vnímání (téměř výlučné dárcovství z českého jazykového prostoru, jak vhodně ilustrují mapky v příloze práce). Tuto svou tezi Adam Hanus přesvědčivě dokazuje analýzou struktury dárců německého muzea v Kašperských Horách. Vývoj a formování muzea tak Hanus přesvědčivě interpretuje jako výsledek nacionalistických tenzí a jeho závěry mají širší význam. Jen bych doporučil číselná data a absolutní čísla, z nichž odvodil procentuální zastoupení, uspořádat do tabulky (kupř. pro období 1880-1918 a 1919-1945).

Kapitola 8 na příkladu dalších jihozápadočeských muzeí ilustruje, že pro zdárný chod a rozkvet muzea byl nutný aktivní jedinec, jehož odchod nastolil vždy existenční krizi. Autor tu možná mohl být stručnější co do popisu vývoje jednotlivých muzeí a soustředit se přednostně na společné rysy, které

¹ Muzeum Šumavy Sušice, sign. D 97/41, zápis ze schůze muzejního kuratoria z prosince 1885.

by posloužily per analogiam (význam aktivního jedince a zakladatelská euforie, existenční krize muzeí po generační výměně, prostorová nouze atp.).

V závěru analytických kapitol postrádám alespoň stručná shrnutí, zaznívají ovšem přehledně v závěru. K diskusi je tu autorova teze, která hodnotí sušický politický okres jako nejednotný region.

Z nacionálního a kulturního hlediska v době vzniku sušického muzea možná, ovšem lokální vazby a regionální identitu zakládají i jevy další, především v oblasti hospodářské (v 19. století tržní okruhy, dojezdnost do Sušice za námezdní prací, dopravní uzel atd.) a s tím související demografický kontext (imigrace z venkova do Sušice, sňatková migrace atp.). Nutno je také vzít v potaz, že politické okresy vznikly v době (1850), kdy se nacionalistické tenze v lokálním měřítku neprojevovaly. Navíc, v kontextu jednotlivých představitelů muzea je nutno zohlednit i fakt, že nepocházeli z regionu, takže vnímání jazykově odlišného centra (německost Kašperských Hor vs. českost Sušice) pro ně zřejmě byla vypjatější než u lokálních obyvatel (viz Gabrielovo konstatování o bezproblémových česko-německých vztazích, dobře známé z o nemnoho starších svědectví Boženy Němcové pro Chodsko) a svým vnímáním a poptávkou po potenciálních muzejních předmětech mohli spádové oblasti svých muzeí vědomě i nevědomě formovat (sám autor konečně výtečně doložil, jak zakladatel muzea využil své pozice učitele v české škole a české Jednotě učitelské). Konečně, přinášení nových myšlenek „pracovní migrací“ z vnitrozemí přinášelo své plody již v husitství a posilování nacionálního vědomí politickými představiteli z prostředí nadregionálního sehrálo také svou roli. V každém případě tu autor narazil na důležitou otázku, která by si vyžádala podrobnou analýzu.

Jednoznačně pozitivně je nutno hodnotit Hanusovu práci s prameny. Dokázal vytěžit v podstatě všechny relevantní pramenné zdroje ke svému tématu. Základní oporou se mu stala dobová periodika, což nebyla volba náhodná vzhledem k tomu, že se po celou první fázi své existence muzeum prezentovalo právě tam. Autor si uvědomuje možná interpretační úskalí tohoto typu pramene a zjištěné údaje vhodně konfrontuje hojnými citacemi z písemných pramenů z provenience města Sušice, samotného muzea či osobních pozůstalostí. Dobře pracuje také s literaturou a zjištěné závěry a konfrontuje s obecně konstatovanými skutečnostmi vývoje českého muzejnictví.

Po formální stránce nelze mít k práci žádné výhrady. Je psána čtivě, i když slova a spojení jako „pelmel“ (s. 121), „fantazy žánr“ (s. 137) či zatřetí „červenou fajfkou“ (příloha, s. 1) by do odborného textu neměly proniknout. Množství pravopisných chyb nepřekračuje s ohledem na celkový rozsah práce únosnou mez: „třech bývalých samostatných městských muzeí“ (s. 10), „dosáhnout koncensu“ (s. 20), „Tomáše Garrigueka Masaryka“ (s. 46), „sporem, který mezi Uhlem a Holíkem vzniknul“ (s. 55), stanovy „sloužili“ (s. 81), „Rakousko – Uherské monarchie“ (s. 140). Z dílčích faktů lze upozornit jen na jednotliviny: ředitel muzea se jmenoval Maštovský, nikoliv Mašťovský (s. 57 a passim), J. Gabriel byl Josef Ambrož, nikoliv Arnošt (s. 36), Holík nezemřel 15. ledna 1892, ale 25. listopadu 1892 (s. 111), redaktorem Sborníku Sušicka byl Alois Kot, nikoliv Alois Kůs (s. 129), Janákova studie „Nač si Sušičtí v 16. stol. stěžovali“ nemůže být z doby pobělohorských konfiskací (s. 135), vlastníkem hradu Velhartice byl Gottlieb Henneberg-Spiegel, nikoliv Gottlieb u Hennerků (s. 141), u „valašských“ mincí půjde zřejmě o vlašské (s. 143) atd. Úroveň grafického zpracování práce vyniká nad průměr, autorovi uniklo jen několik drobností při sestavení obsahu (posunutí o jednu stranu).

Závěrem: bakalářská práce Adama Hanuse zcela splňuje veškeré požadavky kladené na tento typ kvalifikačního pojednání, doporučuji ji k obhajobě a navrhuji klasifikaci výborně.

V Sušici 31. srpna 2015
PhDr. Jan Lhoták